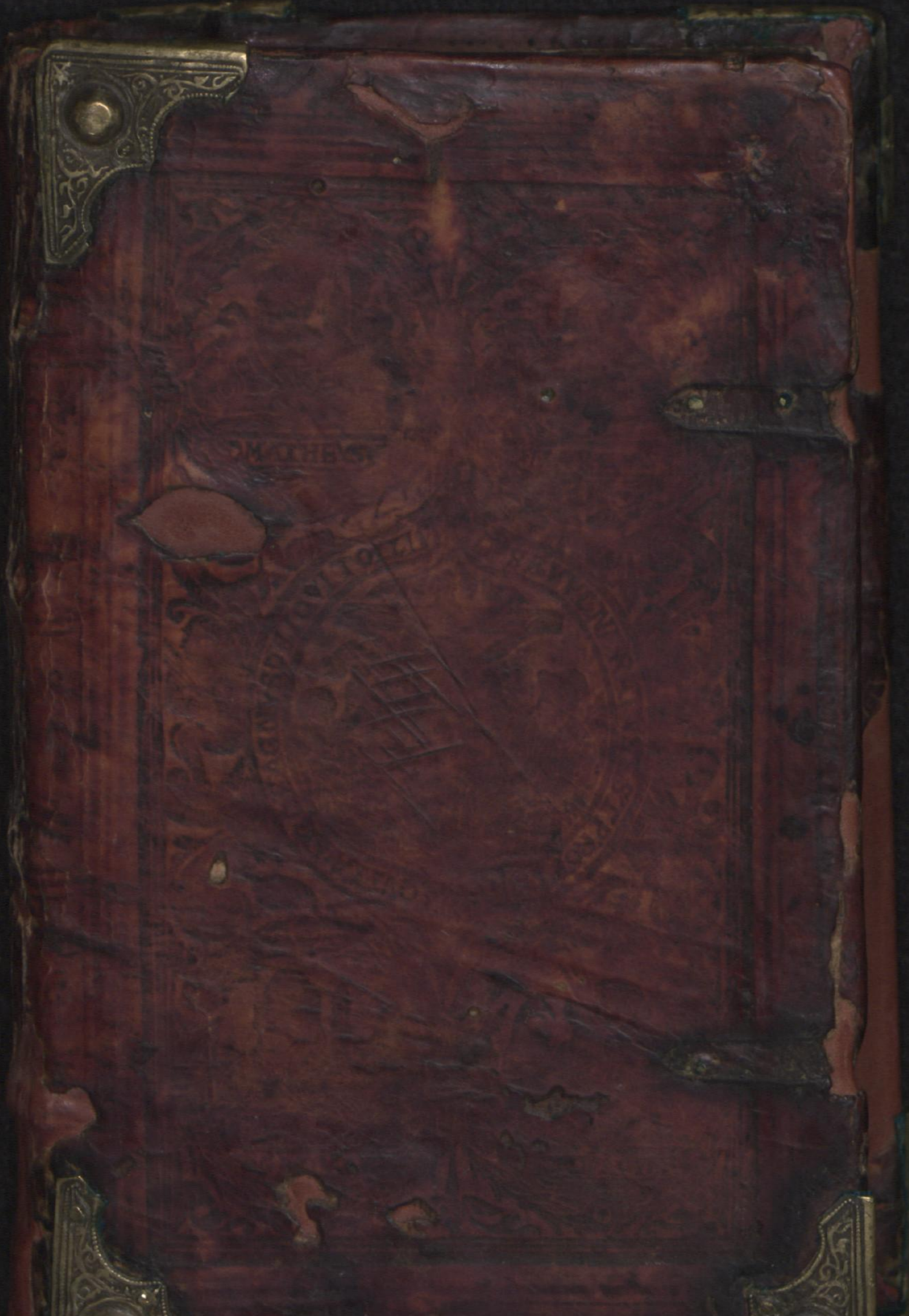

OECONOMIA
Eller
Underuisning
Huorledis en Husfader skal skicke sig/

Tilsammen screffuen ved M. Johannem Matthesium predicker vdi S. Jochimsdal.

Vdset paa Danske Rim/ aff Rasmus Hanssen. R.

Prentet i Kiøbenhaffn/ aff Laurentz Benedicht.

1571.

Cum Priuilegio.

Hederlig oc Konstrig mand/ Laurentz Benedicht/ Kong: Matts: Bogeprentere/ Borgere i Kiøbenhaffn/ min kiere Suoger oc gode ven/ ynsker ieg Rasmus Hansen Guds ords wuerdige Tienere.

Naade fred oc Barmhiertighed/
Aff Gud vor Fader kiere/
Ved Jesum Christ/ som pine leed
Hans eniste Søn vor Herre.
Kiere Laurentz Suoger oc ven/
Den Bog i til mig sende/
Begieret/ at ieg eder den/
Aff Tydsk paa Danske skulde vende.
Det haffuer ieg giort paa denne tid/
Som leilighed giffues kunde/
Dog ligeuel met saadan flid/
Oc skickelighed ingelunde/
Som det sig burde saadan Bog/
At transponere oc scriffue/
I huilcken hendis Mestere klog/
Mangen smuck lærdom mon giffue.
Thi Johannes Matthesius/
Den Lærde mand oc fromme/

Predicant udi Guds Huss/
Met sin Lærdom mon komme/
Oc giffuer gantske flittelig/
Underuisning smuck met alle/
Huilcken er saare nyttelig/
Oc dem skal vel befalde/
Som i Husholdning skicket er/
Oc i Ecteskab mon leffue.
Samme Lærdom er oc vel verd
At de sig der i øffue
Icke alene at læse slæt
Men oc met flid at giemme
Der effter husit Beskicke ræt
Oc det aldrig forglemme.
Paa det huer Husbond kortelig/
Kand dette mercke oc lære/
Oc som en Spegel haffue for sig/
Huor hand sig skal regere/
Da haffuer hand sin mening saa/
Korteligen bescreffuit/
Oc met ringe ord oc faa/
Megen lærdom begrebet:
Thi mand haffuer nu almindelig/
Lyst til faa ord oc sande/
Det stundem oc best skicker sig/
Naar mand noget tager for haande.

Det

Det er oc en Guds gaffue stor/
At kunde megit lære/
Met faa oc dog forstandige ord/
Oc det klarlig frembære.
Der hoss er oc en anden Bog/
Endog hun liden mon være/
Dezlig lærdom giffuer hun dog/
Vngdommen til gaffn oc ære:
Thi Johannes Agricola.
Mon her tilhaabe samle/
Mange Regle korte oc smaa/
Som oc kand tiene de gamle/
Aff huilcke wi vnderuisis kand/
Huorledis wi skulle leffue/
Først mod Gud vor Skabermand/
J stadig Tro til ham oss øffue.
Der nest ocsaa mod Øffrighed/
Forældre/ oc dem oss lære/
At tiene dem met Lydighed/
Beuise dem heder oc ære.
Siden oc mod den menige Mand/
Vor Jeffnchristen oc Næste/
Den wi met Tro oc Kierlighed sand/
Skulle tiene til det beste.
Paa det wi her i Verden maa/
Aff Folck faa Yndest oc Naade/

 Oc

Oc met Gud i trygd Venſkab ſtaa/
Som oſſ mon ſtyre oc raade.
At wi kunde leffue i Verden her/
Saa wi en glædelig ende.
Kunde faa naar Døden kommer nær/
Oc vil oſſ trycke oc trenge.
Der effter oc paa Dommedag/
En ſalig opſtandelſe fange/
Met glæde oc fryd/ foruden klag/
Det euige liff indgange/
Diſſe Regle ere nyttelig/
Thi huo ſom dem vil lære/
Daglig der effter ſkicke ſig/
Hand mon viſt ſalig være.
Dette arbeid vil ieg nu/
Eder dedicere oc ſkencke/
Fordi mig bør at komme ihu/
Velgierning/ oc dem betencke/
Som i mod mig altid haffue giort/
J mange atſkillige maade/
Baade met gierning oc met ord/
Værit mig til villie oc Baade.
Bedendis gierne at i det/
Vilde nu for gaat anamme/
Indtil kand giffuis leilighed/
Jeg eders gaffn kand ramme/

I andre maade/ som mig vel bør/
At tiene eder til fromme/
Saa som det vel er fortient før/
Om ieg det affsted kund komme.
Her met vil ieg nu oc altid/
Eder Gud vor Herre befale/
Hand være eder Naadig/ mild oc blid/
Eder trøste oc husuale/
Beuare eder oc alt i vel vil/
Fra sorg oc offuerfald skade/
Oc andet ont som kand slas til/
Det høre Gud for sin naade.
Amen.

SCreffuit i Vixnes i Laaland/
Den tid der mand mon scriffue/
Effter at vor Frelsermand/
Bleff født aff Jomfru liffue/
Tusinde fem hundret Aar/
Oc Ni oc Trysinds tiue.
Sanctj Olaj dag det vaar/
Jeg vil det icke liue.

Hus=

Husholdning / Johannis Matthesij / Predickers i S: Jochims dal.

HVilcken vng Mand met fred oc ro/
J Ecteskab haffuer act at bo/
Paa det hans kaarss kand bliffue læt/
Som Gud haffuer selff paa hannem set/
En god stalbroder oplæde hand sig/
Aff Erlig slect oc Christelig/
Naar hand er bleffuen noget til Mand/
Oc lært at hand sig nære kand.
J slecten skal hand ey frj for nær/
Thi det aff Gud forbødet er.
Først for alt/ det vil ieg raade/
Skal hand bede Gud om lycke oc naade.
Der effter sine Forældre at lyde/
Huad de der om mon hannem byde.
Hand skal ey bade i alle Vand/
Aff huer Beck dricke maa ey hand.
Gods oc Pendinge kand mand erffue/
Effter Forældre/ oc det forderffue.
En god stalbroder giffuer Gud/
Den hannem beder effter hans Bud.
Aff Mandens Reffben hand hende giør/
Al ære oc Dyd hand hende iſør.

Ved

Ved Mandens hierte mon hun henge/
Effter hannem lader hun sig forlenge.
Til hielp oc trøst er hun ham giffuen/
Til glæde oc fred oc rolige liffue.
Naar Kaarss oc sorg vil hannem tilfalde/
Da faar hand trøst aff hende for alle.
Mandens Lægedom hun oc er/
Mod Horerj oc wtuct meer.
Hun føder ham Børn i ære oc tuct
Forøger Verden met sin liffs fruct.
Mandens huss opbygger til gaffn/
J ære oc dyd giør hannem stort naffn.
Husit mon hun oc vel regere/
Hans gantske sleet er hun en ære.
Jt fructbart Vintræ er hun lig/
Giffuer skygge oc deylig fruct aff sig.
Hun lignes ved en dyrebar sten/
Oc ved en Perle klar oc ren.
Sine Tiund styrer hun met fred oc ro/
Vden hende kand Mand ey holde Bo.
Om Husit er hun en Mur saa fast/
Hu[illegible]nden til hende sin lid haffuer kast.
[illegible] dis hierte er tuct oc ære/
[illegible] hed oc dyder flere.
[illegible] Recept er hun sin Mand/
[illegible] Doctor scriffue kand.

 Huad

Huad den Seng lystig være maa/
J huilcken tuende komme saa.
Der sig met høffuiskhed tuct oc ære/
Effter Christelig kierlighed regere.
Til huer andre vender de sig/
Saadant er Gud behageligt.
Ectefolck kunde ret vel forstaa/
Huor kier oss Christus haffue maa.
En Brudgom at være siger hand sig/
Oc wi hans Brud ere visselig.
Aldrig kand den Mand lycke ske/
Som Ecteskab holder for Spot oc spe.
Den Husbond skeer en ære stor/
Der Gud vil giffue paa denne Jord/
En Dannequinde/ der sig kand smuct/
Skicke oc lempe met dyd oc tuct.
Der er sin Husbond lydig oc tro/
Skicker alting vel vdi hans Bo.
Der sit Huss varer rettelig/
Giør icke en Byrenderske aff sig.
Er ey knuburen/ mut oc strunck/
Oc ey haffuer stedse i ermet en munck.
Der skøtter ey om at praale oc kræse/
Ey helder at være i Herre næse.
Som icke stedse for Spegelen st
Oc altid frem for Rocken ga

Der ey smør Manden met søde ord/
Oc elsker en anden liden eller stor.
Icke haffuer vinduffuet om sin halss/
Ey kiffues oc sendis/ er stiff oc huass.
Der ey altid i Dørren staar/
Oc tager Guds fred aff huer der gaar.
Der ey er Doffuen/ twrenlig oc lad/
Kand brygge/ bage/ oc vel rede mad.
Den Mand lider vel baade vde oc inde/
Der Gud vil giffue saadan en Quinde.

En ond Quinde er en bitter vrt/
Fast verre end Sennip/ eller noget surt.
En besker galde oc Entzian/
For hende skyer baade Hest oc Mand.

En tuctig/ lystig/ venlig Quinde/
Hun glæder sin Mand baade vde oc inde.
Hun giffuer Manden glæde oc lyst/
Hun trøster hannem i al sin brøst.

Dyd oc Tuct er best hiem gaffue/
Der nogen Quinde i Verden kand haffue.
Oc holde i Husit alting til raade/
Det er en stor fordeel oc Baade.

Manden være from/ saa som Tobias/
Quinden være dum/ som Zacharias.
Saa kand mand i Husit haffue fred/
Ond Quinde kom aldrig gaat affsted.

Der stedse ligger sin Mand i øre/
Oc alting vil til verste føre.
Herodias oc Jesabel/
De talede aldrig for nogen vel.
Beengær haffuer oc det samme sind/
At føre til onde legger hun paa vind.
De ere Sathans rette Jacthunde/
Som alting vende oc føre til onde.
Hitze oc egge/ liske oc slætte/
Indtil de komme Manden i trætte.
At hand da giør den gierning saa/
Der hannem lang tid fortryde maa.
Men den som vil aff sind oc mod/
Følge Abigail den Quinde god.
Kand megen vrede oc hastighed stille/
En Mand giør megit sin Høstru til vilie.
Pithius den Bierg graffuer Rig/
Bleff lært aff sin Høstru rettelig.
Der hand forlod sin affl oc Plog/
I Jorden effter Metal groff.
Da begynte hun met hannem at skemte/
Oc brugte der til saadan lempe.
En Ræt aff Guld lod hun berede/
Oc bad at hand der aff skuld: æde.
Effterdi at hand sin Sæd foractet/
Oc ekon effter Guldet tractet.

It

Jt gaat ord finder en goder sted/
Met mange exempler beuisis det.
Naar hierte oc sind tilsammen stemme/
Den glæde kand mand aldrig forglemme.
Huor Børn er lystig/ glad oc sunde/
De lege oc lee met fauffre Munde.
Besynderlig huor Børnebørn ere/
Oc skemte met deris Farfader kiere.
De kemme oc stryge hans skeg oc haar/
Stor lyst hans hierte der aff faar.
Glæde oc lyst er i det Huss/
Som Gud vil tende saadan liuss.
Thi huad kand bedre i Husit være/
End smucke Børn der lydig ere?
Mormoder faar oc der aff stor trøst/
Naar hun seer sine Børnebørns lyst.
Ey venliger naffn i Verden er til/
End Fader oc Moder/ ieg sige vil.
Her tuert imod er sorg oc suck/
Huor Gud ey giffuer liffsens fruct.
Lige som Verden skulde sørge saare/
Om Solen ey paa Himmelen vaare.
Saa vilde der sorg i Husit bliffue/
Om Gud ey smucke Børn vilde giffue.
Huad lyst ve[illegible]d den at sige aff/
Som icke er i Ecteskaff?

Men den som leffuer i endrectighed/
Met sin Høstru i kierlighed/
Hand haffuer glæde her saa stor/
Som nogen kand haffue paa denne Jord.
I Ecteskab er den største tuct/
Der fødis Børn/ de læris smuct.
Den er forbandet visselig/
Som forbiuder nogen at giffte sig/
Men at leffue i skam oc Horerj/
Met anden wtuct/ det steder hand frj.
Det beuiss Paphnutius fromme mand/
Som Biscop vaar i Egyptj Land.

Du fromme Dannemand kom ihu/
At leffue Gudfryctig met din Høstru/
Som dig i ære troloffuit er/
Den vil Gud du skalt haffue kier.
Endog at hun først jammerlig/
Forførdis aff Slangens falsk oc suig.
Oc er it saare skrøbeligt kar/
Som Petrus siger obenbar.
Dog skalt du hende ey foracte/
Fordi den Gud som hende skabte.
Vil at hun dig skal være lig/
I ære oc glæde i Himmerig.
Er hun end suag oc skrøbelig/
Holt hendet till gode/ oc tenck ved dig/

Du

Du est hendis kieriste Ectemand/
Der ocsaa snarlig falde kand:
Oc vilt at hun skal offuerbære/
J naar din brøst oc skyld mon være.
Der faare haff din Høstru kier/
Leff vel met hende i Verden her.
Ver dog ey stedse løsactig/
Formeget flanuren oc geckelig/
Vdi dit kald ver aluerlig/
Leff dog vdi dit Huss venlig.
Du maat ey altid fornøye tilsee/
Men stundem gennem fingre see.
Giort gierning staar ey til at vende/
Thi er det best at tage for hende/
It læt sind oc Taalmodighed/
Det er det beste raad ieg veed.
Saa giorde Joseph oc Socrates/
Oc den Sactmodige Moses.
Til Regenter den ey tiene vil/
Ey stundem kand lycke it øye til.
Ver dog ey altid en gack met/
Eller en Siemand/ ieg raader det.
Thi Gud haffuer aff sin Guddoms krafft/
Dig effter sit eget billede skafft/
Oc vil at du skalt være en Mand/
Din Høstru være din vnderdan.

Endog

Endog hun er din krone oc ære/
Dog skal hun dig lydactig være.
Men du skalt være mod hende venlig/
Skemtsom ocsaa met tuct lystig.
Thi offte vdslyckis kierlighed/
Naar hun ey forøgs met lystighed.
J Sengen ey brug kiffactighed/
Men soff met fred oc rolighed.
Naar Rætten er formeget streng/
Da offuerfalds baade pige oc dreng.

Børn de ere en deylig Guds gaffue/
Thi skalt du act paa dennem haffue.
Vdi Guds fryct du dem oplær/
Diss helder de dig lydig er/
Thi dit Huss er lige som en Tempel/
Prydet met mange gode Exempel.
Naar Forældre selff Gudfryctige ere/
Saa kunde de fromme Børn oplære.
Mand siger/ lige som de gamle siunge/
Saa quidre ocsaa effter de vnge.

Naar din Søn haffuer fortørnet dig/
Straff met fornufft oc maadelig.
Thi Faders straff skal naadig være/
Naar hand sine Børn skal tucte oc lære.
Barnet skal oc besinde her/
At saadant for hans beste skeer.

Paa

Paa det at hand kand tencke sig om/
Ey giøre skalckhed/ men bliffue from.
Mand kand i tide met tuct oc straff/
Meget skalckhed saa vende aff.
Dog skalt du her met ramme maade/
Ver ingen Tyran vil ieg dig raade.

Din Daatter i Husit være maa/
Lad hende ey stedse spacere gaa.
Ven hende til Arbeid/ spinde oc Sy/
Leeg oc spil lad hende fly.
See du ocsaa der vel til met/
At hun ey vens til ørckeløshed.
Thi leddighed haffuer mange forført/
Som wi haffue baade seet oc hørt.
Giff hende til rette tid en Mand/
Naar hun Husholding forsørge kand.
Holt dig altid mod hende venlig/
At hun vden tuang kand lyde dig.
Maaden er dog i alting god/
Vel den det acter i sind oc mod.

Hussorge er en tung byrde oc last/
Dog er hun dig aff Gud paakast.
Din Tiund til arbeid du sette maa/
For ingen deel lad dem leddig gaa.
See til dit gaffn oc holt til raade/
Tro mig foruist/ det skal dig baade.

Thi den som sparer fra første ende/
Hand haffuer naar ham der til mon trenge.
Den pending mand sparer/ er io saa god/
Som den mand affler/ huo det vil tro.
Fortær ey meer end du kand verffue/
Ellers kant du dig snart forderffue.
Din fod skalt du ey lenger strecke/
End som Sengklædit kand til recke.
Huo huer dag giestebud giøre vil/
Megit Gods skal hand ey legge til/
Paa siste maa hand selge Huss oc Gaard/
Oc gaa da som it klattigt Faar.
For haard skalt du mod Tiund ey være
Betenck at de oc Christne ere/
Oc haffue en Herre i Himmerig/
Som saadant seer oc tager til sig.
Der bliffuer ey skel paa Suend oc Herre
Men alle skulle der lige være.
Saa mange som tro paa Jesum Christ.
De skulle der leffue salig foruist.
Ver derfor venlig/ beleffuen oc god/
Saa faar dine Tiund til dig got mod
Met din Nabo leff samdrectelig/
Ver hannem i nød behielpelig.
For hannem skalt du intet spare/
Men hielp met dine pending oc vare.

Thi

Thi det vil dog met ſorg bortgaa/
Huad mand aff karrigſkab dyller ſaa.
Hielp oc den fattige i Jeſu naffn/
Det ſkeer dig viſt til lycke oc gaffn.
Din Øffrighed holt ſtedſe i ære/
Oc dem/ i Kircker oc Skoler lære.
Saa giorde den fromme Centurio/
Som oſſ læris i Euangelio.
Om Gud vil kalde din Huſtru fra dig/
Oc du eſt vng/ ſterck oc lyſtig/
Da giør du ſaa ſom Abraham/
Hand tog ſig til Huſtru Keturam/
Den tid hans førſte Huſtru Sara/
Vaar aff Gud kalden hannem fra.
Thi det er bedre at giffte ſig/
End brende/ det lærer Paulus dig.
Endog at nogle lære ſaa/
At mand ſig ey anden tid giffte maa.
Beſynderlig huor Børn mon være/
Steffmoder ey alle gode ere.
Steffbørn ere de ſaa haarde ved/
Huor mangen Fader klager det?
Naar hand maa baade ſee oc høre/
Huad ont hun mod hans børn mon giøre.
Hand ey fornemmer Moders hierte/
Det giør hannem vee/ ſtor ſorg oc ſmerte.

Der vil paa ſiſte bliffue aff/
It ont wroligt Ecteſkab.
Thi raader ieg den ſom Børn mon haffue/
Saa fremt ſom hād haffuer kyſkheds gaffue.
At hand ey anden tid giffter ſig/
Før Børnen bliffue noget vildelig.
Dog er der andre ſager til/
For huilcke det ſig ey ſkicke vil/
Formegit lenge være alene/
Thi det kand ſomme ſteder ey tiene.
Men de ſkulle tencke det der neſt/
At lige Børn lege altid beſt.

En haard Nyd/ oc en ſtumpet Tand/
En vng Quinde/ oc en gammel Mand
Tilſammen ey vel ſkicke ſig/
Thi er det beſt huer tager ſin lig.

En gammel Bole er huer mands ſpot/
De ſige hand tien til intet got.
Ening vil dog vening være/
Som oſſ de gamle ordſpraack lære.
Derfor ſkal huer mand prøffue ſig/
Huad hannem beſt er nytteligt.
At hand de raad kand finde paa/
Som hannem nytteligſt være maa.

Det beſte gods der du kant giffue/
Dine Børn/ er at du lader bliffue/

Effter

Effter dig it gaat rycte oc naffn/
Det er dine Børn fordeel oc gaffn.
Thi skalt du frycte oc elske Gud/
Oc haff for øyen altid hans Bud.
Met en fast tro paa hannem byg/
Din Tillid set til hannem tryg.
Naar tiden vil nu stunde til/
At Gud dig heden kalde vil.
Da skalt du dig strax vel betencke/
Oc Gud noget aff dit gods skencke.
Til at forfremme hans loff oc ære/
Oc at opholde den rene lære.
Beskicke det Ret/ stadfest det saa/
At arffuingen det ey rygge maa.
Thi kommer det dem først til hende/
De faa vel raad/ saa de det vende.
Fast mere til deris nytte oc gaffn/
End at forfremme Guds ære oc naffn.
Skicke dit leffnit paa denne Ø/
Saa som du skulde i morgen dø.
Ver dog altid vindskibelig/
Som du skulde leffue euindelig.
Frycte Gud/ bed hannem om naade/
At hand vil dine Anslag raade.
Thi vden hans naadig hielp oc gunst/
Forgiefſs er al vor flid oc konst.

Vort Arbeid retter lidet gaat vd/
Vden oss sendis hielp aff Gud.
Hand frier oc vocter oss fra skade/
Huad wi behøffue/ giffuer hand aff naade.
Huss oc Gaard/ Gods/ Ager oc Eng/
Hustru oc Børn/ Tiund/ Pige oc Dreng.
Hand alene kand giøre Rijg/
De paa hannem tro oc forlade sig.
Far siden hen met glæde oc fred/
Til euig Fryd oc rolighed.
Som Simeon den gode Mand/
Der Christum tog vdi sin faffn.
Hand fattet hannem oc met sin Tro/
Thi er hand vist i euig Ro.
Hand sagde: O Herre kom mig ihu/
Lad mig met fred hen fare nu/
Effter dit ord/ Thi ieg haffuer seet/
Din Frelsere/ Du haffuer beredt/
For alle Folck paa Jorden er/
Jt liuss oc skin for Hedninger/
Oc dit Folck til en Herlighed/
Met dig at leffue i euighed.
Den Mand er salig visselig/
Som Gud giffuer saadant endeligt.
Der siger: O min Herre oc Gud/
Jeg raaber til dig effter dit Bud.

Lad

Lad mig vdi dig haffue Ro/
Begaff mig met en stadig Tro.
At ieg vdi min siste ende/
Antuorder dig min Siel i Hende.
Ver mig Barmhiertig oc Naadig/
Anam min Siel forskyd ey mig.
Thi du haffuer met dit dyre Blod/
Mig aff min Synd oc ondskab toet.
Naar ieg leggis til rolighed/
Til mine forfædre i Jorden ned.
Giff mig it saligt endeligt/
Paa Dommedag opreiss du mig
Til euig glæde oc herlighed
Met dig at nyde i euighed.

Den rette Døkonst dette er/
Den giffue oss vor Fader kier/
Formedelst sin Søn Jesum Christ
For huilcken wi bliffue salig vist
Det ynske wi nu allesammen/
Sigendis huer aff hiertet Amen.

Den

Den CXXVIII. *Psalm.*

Beatj omnes qui timent Dominum.

Som er en Brøllups Vise oc sang/ met huilcken den Kongelige prophet Dauid/ trøster Ectefolck/ oc priser Ecteskab/ hand ocsaa tilsiger oc ynsker dennem lycke/velsignelse oc alt gaat aff Gud/ som denne stat selff haffuer stifftet oc indskicket.

Vdset paa Danske Rim.
R. H. R.

DV fromme Christen merck du mig/
Huor du i Verden skalt skicke dig/
Om du vilt at dig vel skal gaa/
Paa det du kant velsignelse faa.
J Troen skalt du din Herre Gud/
Fryete oc elske effter hans Bud.
Du skalt oc paa hans veie gaa/
Paa det du kant hans Bud forstaa.
Oc skalt du føde oc nære dig/
Vdaff dit arbeid/ vden suig.
Saa est du vist en salig Mand/
Alting skal gaa dig vel i haand.

Din

Din Hustru om dit Huss skal være/
Som it Vintræ god fruct mon bære.
Oc dine Børn skulle side i kor/
Som Olie quiste omkring dit Bord.
See/ saa velsigner Gud den Mand/
Som hannem fryctter i en Tro sand.
HERREN skal oc velsigne dig/
Aff Zion/ at du skalt visselig.
Jerusalems ære oc lycke see/
J alle de dage du kant leffue.
Met Børnebørn skal Gud dig pryde/
Oc Jsraels fred den skalt du nyde.
Huo det ynske oc begære vil/
Hand sige aff hiertet Amen der til.

Den samme Psalme anderledis.

RAt salig er foruist den Mand/
Som sig paa Gud forlader:
J Herrens fryct staar altid hand/
Al Synd hand skyer oc hader.
Hand vandrer oc i Herrens vey/
De ondis raad samtycker hand ey/
Guds Bud hand altid elsker.

Aff dit Handuerck føder du dig/
Som Herren selff dig lærer:
Du bruger ey falskhed oc suig/
Met retuished dig nærer.
Du est foruist en salig mand/
Det skal oc gaa dig vel i haand/
Fra alt ont Gud dig frelser.

Saa er oc din fromme Høstru/
Den Gud gaff dig selff here:
Som en fructsommelig Vindru/
Sine Børn føder hun met ære.
Hun er en prydelse i dit Huss/
Lige som Solen det klare liuss/
Den deylige Himmel pryder.

Men

Men dine Børn den deylige fruct/
Som dig aff Herren giffuis:
Dem føder du op i Christelig Tuct/
Saa de Guds børn kunde bliffue.
Som Olie quiste side de/
Omkring dit Bord/ saa du maat see/
Du Guds velsignelse nyder.

Velsignet bliffuer saa den Mand/
Som Herren altid frycter:
Hand prises høyt i alle Land/
J Troen hand sig styrcker.
Hand faar oc siden Himmerig vist/
Formedelst den Herre Jesum Christ/
Som oss gienløste alle.

Saa skal Herren velsigne dig
Aff Zion i Verden here:
At du skalt see ræt visselig/
Jerusalems lycke oc ære.
Det er fred oc endrectighed/
Glæde/ velsignelse oc rolighed/
J alle dine liffs dage.

Her til giffuer Gud dig oc liffs frist/
At du maat see oc kiende:
Dine deylige Børnebørn foruist/
Den lycke skal Gud dig sende.

Du skalt oc nyde Israels fred/
Baade her oc der i euighed.
Det giffue oss Gud allesammen.

Loff/ ære oc tack til euig tid/
Ske dig Gud Fader kiere:
Met din Søn Christo mild oc blid/
Vilt vor beskermer være.
Der til ocsaa den hellig Aand/
Det ynske wi baade Quinde oc Mand/
Sigendis alle Amen.

Her

Her effter følge nogle korte Bøner at bede vdi Husholdning.

Iohan: Matthesius.

En Husbondis Bøn.

ALmectige Gud/ naadige Fader / du som haffuer ordineret oc forskicket mig til en Husbonde / Jeg beder dig for din Enbaarne Søns skyld / huilcken den gantske Husholdning i din Christenhed er befalet / At du vilde giffue mig forstand / at ieg kunde Christelige regere

 min

min Hustru/ Børn/ oc Tiund/ opføde oc holde dem til Guds ord/ oc al Dyd oc Tuct/ Du vilde ocsaa velsigne min Næring oc Biering/ Oc met dine hellige Engle vocte oc beuare mig oc mit Huss/ Thi der som du icke bygger vort Huss/ oc velsigner vort Arbeid oc gierning / saa er det slæt forloret met al vor Omsorg oc Tancke/ Hielp kiere Fader ved Jesum Christum/ Amen.

En Husmoders Bøn.

O Herre Jesu Christe du sande Guds Søn / du som haffuer tilskicket mig min Husbonde / oc giffuet mig Børn/ Hielp mig for din Miskundheds skyld / at ieg effter din befalning kand ydmyge mig

for

for min Mand/ opføde mine Born i din Fryct oc Tuct / vel holde til raade / huad min Husbonde formedelst din velsignelse forhuerffuer / Oc leffue met huer mand i endrectighed oc kierlighed/ Paa det at ieg met min erlige omgengelse kand prise dig oc fuldkomme mit kald/ Du som ocsaa est de Gudfryctige Quinders HERRE oc Frelsermand / oc giør dennem delactige i din Naade / dig ske loff oc priss til euig tid/ Amen.

It Barns Bøn / som haffuer anammit Daab.

O Euige Gud/ naadige Fader/ du som paa din Barmhiertighed haffuer ladet mig døbe/ met din Søns Blod offuerstencke / oc met din

din Aand forsegle/ at ieg aff naade skal bliffue dit Barn/ oc metarffuing til alle Himmelske gode ting. Beholt mig kiere Fader ved denne pact vdi en god samuittighed/ ved din Søns wskyldighed/ huilcken du haffuer iført mig/ Lad mig icke helder forglemme/ huad ieg formedelst mine Gudfædre oc Gudmodre/ haffuer loffuit oc tilsagt dig/ oc lad mig bliffue bestendig oc varactig ved dit Ord oc mit Løffte der ieg i Daaben tilsagde/ Du som aff naade vilt giøre alle dem salige som ere Døbte oc tro paa dig/ oc vdi samme Tro oc Tillid ydmygelige aff hiertet raabe til dig oc din Søn/ huilcke ske loff/ priss oc ære til euig tid/ Amen.

En

En Anden Bøn for Børn.

HErre Jesu Christe du naadige Guds Søn/ du som befaler at Børn skulle komme til dig/ mine Forældre haffue skicket mig til din hellige Daab / vdi huilcken du haffuer anammet oc velsignet mig/ Kiere HErre / Jeg leffuer endnu i denne Verden iblant de onde Aander/ led oc holt mig i din Haand/ oc lad mig voxe i din kundskab/ dig rætelige paakalde oc prise/ fra nu oc til euig tid/ Amen.

En Lærredrengs Bøn.

O Jesu Christe Guds euige Ord/ oc lydige Barn/ du som bleffst født i armod oc ælen-

E dig-

dighed / paa det du vilde giøre oss Rige / oc vdi din vngdom met alder-største ydmyghed / brugte Tømmer-gierning / oc hialpst til at nære din kiere Moder. Mine kiere Forældre haffue nu set mig til Embede / Hielp du trofaste Gud / at ieg flitelige lærer / trolige arbeider / mig redelige der met nærer / oc at ieg ocsaa kunde der met igen tiene mine gamle Forældre / saa som de aff min Barndom haffue forsørget mig / Du som aff alle Stater haffuer formedelst dit Ord samlet dig en euig Kircke / oc vilt aff alle lege oc lærde / loffuis oc prisis / dig ske loff i euighed / Amen.

En Daatters Bøn.

HImmelske Fader / min kiere Gud / Jeg fattige døbte Barn / raaber

raaber paa dit Ord til dig / lad mig saligen høre oc beuare dit Ord / haffue mine Forældre kier / være dennem lydig / oc holde dem alting til gode / vnd mig ocsaa at bliffue en god Husholderske / lad mig være smuck erlig oc flitig vdi beleffuenhed / sactmodighed / paa det at ieg kand beprydе min Daab / oc prise dig vdi mine veye oc rette kald / oc at mine Forældre / slectinge oc venner kunde her i Verden / oc siden til euig tid / haffue ære oc priss aff mig / for din lydige Søns / min Himmelske Brudgoms skyld / Amen.

En Bøn at bede / naar Forældre ville sette deris Børn til Skole.

EVige Gud / Himelens oc Jordens skabere / du som [illegible]lff haffuer

uer stifftet oc ordineret Ecteskab / oc haffuer effter din velsignelse tilskicket mig liffs Fruct i den tuctige Ecteség / oc igenfødt dem formedelst Aand / Vand oc Ordet til dine nyfødde Børn / ocsaa befalet mig at ieg skal optucte dennem i din Tuct oc straff / Nu skicker ieg mine Børn til din Skole / oc befaler dig deris Stude-ring / du som alene kant giøre lærd from oc salig / giff dennem din Aand / oc lad hannem opuecke / lyst / kierlighed oc forfremmelse i dennem / at de kunde bliffue salige redskab oc Naadekar / som kunde prise dig / tiene din Kircke / oc glæde mig met deris Gudfryctighed oc Dyder / du som ocsaa vnderuiste den lille Samuel / effter hans Moders Bøn oc begæ-ring / oc haffuer ladet hannem op-uoxe i Skolen til en stor / salig oc

mere=

merckelig Mand / Bønhør mig O naadige Fader / for din kiere Søns den fromme Discipels oc ypperste Skolemesters skyld / Amen.

En voxen Søns bøn at bede om it gaat Gifftermaal.

HErre Jesu Christe / du som stiffter oc opholder den hellige Ecteskabs stat / Jeg skal effter mine kiere Forældris raad oc villie / giffue mig i det hellige Ecteskab / Nu veed ieg at du alene kiender fromme Døttre / oc at Adam oc Isaac formedelst din Naade bleffue forsørgede / Hielp Himmelske Brudgom / du kyske Gud / led oc velle mig noget gaat vd / met huilcken ieg i din kundskab erlige kand nære mig / oc baade her oc der leffue salige / Siger jo Salomon

lomon at en from Quinde kommer aff HERren / oc den som i Guds fryct giffuer sig i Ecteskab / faar oc anammer / Lycke / velsignelse / oc den alderstørste glæde oc behagelighed. Du som est alle Ectefolcks Patron oc Skytzherre / oc prydede det Brøllup i Cana met din neruærelse oc ypperlige skenck / dig ske loff i euighed / Amen.

En Tieneris bøn / at bede om en god Tieniste.

HErre Gud Himmelske Fader / du som forskicker Herrer oc Tienere effter din villie oc behagelighed / oc hørde ocsaa Abrahams tienere som i din Søns naffn robte til dig. O euige Herre oc Husfader / ieg haffuer en Tieniste behoff / i huilcken

cken ieg kand leffue met Gud oc ære/ Hielp naadige Fader / led mig en god oc sactmodig Husbonde vd/ hoss huilcken ieg icke bliffuer forsømt i Guds ord / Oc hielp mig met din naadis Aand / at ieg trolige tiener hannem / oc tager vare paa hans gaffn/ velsigne mig ocsaa mit arbeide / paa det ieg kand prise oc beuise min Christendom / oc effter denne Jordelige tieniste / maa bliffue en euig Himmelsk arffuing oc Borgere/ du som tilskickede den siuge Suend i Capernaum/ en from oc Gudfryctig Husbonde / oc naadelige vaarst hoss Joseph i sin tieniste / dig ske loff i euighed/ Amen.

En

En Hussmoders Bøn/at bede om it gaat Tiund.

HJerte kiere Fader/ieg tacker dig for denne ære / at du lader dine Creatur oc Børn / som du i Daaben haffuer anammet / gaa mig tilhaande oc tiene/ kiere Fader/du som haffuer skabt Hustru oc Pige/oc vilt formedelst Christi Blod giøre dem alle salige / tilskick mig en from Christelig oc erlig Pige / som trøster sig i sin Daab/oc for dit Ords skyld oc befalning/ trolige kand tiene mig/ mine Børn oc Huss/ oc lad mig icke helder forglemme/ at ieg haffuer en HERRE i Himmelen / oc at ieg kand haffue it Moders hierte til hende/ saa som til mit Barn/oc holde hende til Guds Ord oc all tuct/ Du som tilskickede Rebecca oc Naeman

man tro Børn / Hustru oc Tiund /
oc velsignede dennem / Bønhør mig
kiere Fader ved Jesum Christum
din tro Tienere vor Herre / Amen.

En fattige Piges bøn.

KJere Himmelske Fader / ieg er
it fattigt oc ælendigt Menni-
ske / haffuer huercken Fader
eller Moder paa Jorden / anden end
dig allene / du som est alle Fader-
løses / oc fattige tiundis Fader / Jeg
skal oc maa giffue mig i tieniste / eff-
ter din villie / tilskicke mig en god tie-
niste / Hielp mig til gaat Folck / som
elske dit Ord / oc haffue flittig tilsiun
til mig arme pige / Jeg vil for din
skyld tiene lydige oc flittelige / oc vdi
Taalmodighed tage vare paa din
Søns gledelige obenbarelse / der som

 min

min tieniste oc ælendighed faar en god ende / oc ieg skal være oc bliffue iblant dine kiere Børn oc arffuinge/ du som ocsaa talede met den fattige pige Agar / oc trøstede hende i sin største nød / oc tilskickede Zilpa oc Vilha fromme Hustruer/dig ske loff i euighed/Amen.

En tro tieniste pigis Bøn.

O Trofaste kiere HErre oc Frelsere/Jeg tacker dig/at du haffuer tilskicket mig en from Hustru/ oc lidelig tieniste / vdi huilcken ieg kand høre dit Ord / gaa til Scriffte oc Sacramentet/oc aff din naade beuare min ære oc Samuittighed. Hielp kiere Guds Søn/at ieg erlige oc vel kand vdrette min tieniste

niſte/ oc for din ſkyld være min Hu-
ſtru lydig oc vnderdannig / Chriſte-
ligen oc ſmuct optucte hendis Børn/
oc hielpe til at holde til raade i Hu-
ſit/ Giff ocſaa din velſignelſe i min
Madredſel / at ieg intet lader ſpil-
dis/ fordærffuis eller bliffue til ſka-
de/ Lad ocſaa din Engel beuare min
Ild/ oc vocte mig fra ſkade. Hielp
mig ocſaa / at ieg icke fiſker oc fører
vd oc ind i Huſit / huad ieg hører
eller ſeer/ paa det ieg icke ſkal komme
trætte oc ſplidactighed affſted i huſit/
men at ieg leffuer met huer i kierlig-
hed oc venlighed/oc kand lære at hol-
de min Huſbonde oc Huſtru it ord
til gode for Chriſti ſkyld/ Paa det at
ieg Afften oc Morgen i Stegerſit
oc Fæhuſit kand met actſomhed ret-
telige læſe min Fader vor/oc bede om
hielp / beſkermelſe oc redning aff alt

dette ælende/ Du som ocsaa est fattige tieniste tiundis Gud oc Frelsermand / oc met dit dyrebar Blod haffuer kiøbt dem til det euige Liff / dig ske loff til euig tid/ Amen.

En siuglig Quindis Bøn.

O Euige Guds Søn/ Verdens skabere oc Frelsermand / du som befalede Adam oc Eua at voxe oc formeris / oc aff deris Blod ladet fødis alle slecter i Verden/ Jeg tacker dig/ at ieg ocsaa met ære er bleffuen delactig i din velsignelse/ derfor priser ieg din Naade oc velsignelse/ oc beder din milde barmhiertighed for dit hellige naffn skyld/ du som ocsaa haffuer legit i det Jomfruelige liff / at du vilde opholde oc be-

beuare min liffs Fruct / tilskicke mig der met en glædelig fødzels stund / offuerstencke det met din Søns blod oc Aand / oc anammet til it Guds Barn / trøste oc glæde min kiere Husbonde / oc aff min liffs Fruct lade dig en euig Tienere opfødis / Du som haffuer anammit den hellige patriarck Jacob / oc den Døbere Johannem i Moders liff / dig ske loff met Faderen oc den hellig Aand til euig tid / Amen.

En Quindis bøn / som er i Fødzels nød.

Euige Guds Søn / oc eniste hielpere i all nød / du som aff naade haffuer paalagt oss Euæ døtter denne pine oc vee / at wi icke skulde forglemme hendis offuer-

trædelse oc vor Arffuesynd / Min
tid er nu effter din ordning oc skick
kommen / hielp HERre du leffuende
Guds Søn / oc giff din velsignelse
til min Fødzel / oc lad mig finde din
salige Faderlige haand / Hielp mig
oc min liffs Fruct / som er din skab=
ning / oc glæd mig / lige som du naa=
delige trøster din Christenhed / met
Barselquinders bedrøffuelse oc de=
ris effterfølgendis glæde: Hielp du
hellige Trefoldighed / giff mig oc min
Fruct krafft oc styrcke / oc ver min
verie oc Trøst / du som haffuer hiul=
pet Rebecca / oc alle dem som i fødzels
nød haffuer raabt til dig / thi vdi dig
allene er liff oc rørelse / om vor pine
end skulde vare indtil Natten / oc si=
den igen indtil Morgenen / du vedst
den rette stund / kom kiere Herre Je=
su /

su / dig ske loff aff alle Quinder til euig tid / Amen.

Fattige folckis Bøn for deris Queg.

O Euige Gud / som est alle Creaturs skabere oc beuarere / du som hielper oc føder Menniske oc Queg / oc forsørger smaa Fule / oc lader ingen Spurre falde paa Jorden / foruden din villie oc vidskab / du som haffuer omsorg for vore Kiør oc Kalle / oc lader Greß oc Hø voxe til deris føde / Jeg befaler dig alt vort Queg / beuare vore Heste / Kiør / Kalle / Faar / Gieder / Suin / Gieß / oc altsammen / fra Dieffuelsens Troldom / oc alle onde Øyen / oc lad det vel triffuis oc gaffnis / oc icke giøre huert andet skade /

for vor Herris Jesu Christi skyld/ som bleff født i en Staald i Bethlehem hoss Oxe oc Asen/ oc bleff lagt i Krybben paa Hø oc Halm/ oc haffuer vdi de vnge Lam betegnet oc tilkiende giffuit oss fattige Folck sit egit Offer / hannem ske loff til euig tid/ Amen.

En Embitzmands Hustruis Bøn.

EVige Fader/ trofaste Frelsere/ ieg tacker dig / at du haffuer forskicket mig til en Husholderske / oc haffuer tilskicket mig en god Mand (Børn oc Tiund) oc ieg beder dig for din kiere Søns skyld / du vilde formedelst din hellige Engel / beuare min Husbonde vdi alt sit arbeide oc bestilling / at hannem skulde intet

intet ont vederfaris / du vilde ocsaa giffue din velsignelse vdi hans arbeid oc fortieniste / at hand icke der met nogen bedrager eller forrasker / Oc wi der aff kunde nære oc opføde oss oc vore Børn til din fryct oc ære / som ocsaa est alle Embitzfolckis oc deris Børns Gud oc Frelsere / oc alene kant tilskicke Arbeid oc fortieniste / oc der vdi giffue din druelse oc velsignelse / dig ske ære oc priss til euig tid / Amen.

Fromme børns Bøn / At bede for deris Fader / som er vdreist til Land eller Vand.

EVige Guds søn / O trofaste Frelsermand / oc alle deris hielpere som dig i en sand tro paakalde / wi dine Børn / som ere

døbte paa dit Blod / oc met din
Aand ere viede til Kongelige prester /
oc aff naade vduaalde til dine Brø=
dre oc metarffuinge / wi raabe til dig
aff hiertet met vor Mund oc Tunge /
oc bede dig ydmygelige / du vilde naa=
delige beuare vor kiere Fader / som
nu vdi sit rette kald er vdreist effter
sin Næring oc Biering / paa alle sine
veye / være hans ledsagere oc styre=
mand / fri hannem fra storm oc V=
uær / fra ont selskab oc anden swuá=
rendis skade / hielp hannem at hand
vel maatte vdrette oc bestille sin sag
oc ærinde / oc send hannem sund oc
karsk met glæde hiem til oss igen / Du
som formedelst din Engel ledsagede
oc beuarede din Tienere Jacob paa
sin reise / Du euige oc trofaste Sty=
remand oc alle deris Veiuisere / som
dig

dig frycte/oc vocte paa din miſkund-
hed / dig ſke loff til euig tid / Amen.
Fader vor ꝛc.

Børns Bøn at bede for de-ris Brødre eller Syſtre ſom er i fremmede Land.

EVige Gud naadige Fader / oc alle deris Beſkermere ſom ere i ælendighed / du ſom for vor ſkyld ſende din Søn her neder til Jorden i ælendighed/oc ſkickede han-nem til Egypten met ſin kiere Mo-der/ wi ælendige Euæ Børn raabe til dig i Jeſu Chriſti naffn/ du vilde naadelige formedelſt din hellige En-gel beware vore Brødre ſom nu vdi fremmede Land ſtudere oc maa tiene andre/ vocte oc fri dennem fra falſk Lærdom / onde ſelſkab oc wtuct / oc

lade dennem være smuct flitige/ærlige oc tuctige / oc sende dem met ære hiem til oss igen/indtil din kiere Søn kommer paa Regnbuen / oc samler oss atspridde Børn tilhobe i sit Paradiss/ hannem ske loff i euighed/ Amen.

En Husbondis Bøn / at Gud vilde hielpe hannem at bære Ecteskabs kaars met Taalmodighed.

O Euige Gud / Vise oc trofaste Fader / Du legger jo dit hellige Kaarss ekon paa dem alene som du haffuer kier / huor met du drager dem til dit Ord / demper Synden i dennem / oc giør dennem lige ved din Søn vdi Kaarsit. Jeg fattige Mand sider vdi nød/ fristelse/ stor gield/haffuer en siug Hustru

oc

oc Børn / er sorgefuld oc ælendig/
Jeg troer at du haffuer paalagt mig
alt dette for mit beste / oc vilt vdi sin
tid/effter din villie/ oc til min Siels
salighed / redde mig der aff. Hielp
kiere Fader / at ieg maa kiende dit
Faderlige hierte/oc met Taalmodig=
hed anamme dit Rüss/ oc formedelst
din Aands krafft/bliffue bestandig/
trøstig oc vfortuilet i Kaarsit / Er
det din villie/ da formilde min sorg/
oc lad din hielp til syne / for din kiere
Søns Jesu Christi skyld / som for
vor skyld bar sit Kaarss met alder=
størst Taalmodighed/ oc haffuet der
met helliggiort oss vor pine oc be=
drøffuelse oc den offueruundet / Oc
endelige vdi rette tid erlige reddet oc
friet alle dem som haabe oc bie effter
hannem / aff all deris nød oc be=
drøffuelse. Hielp Herre/ hielp dine

Kaarſſ dragere/ Dig ſke loff ocſaa vdi vort Kaarſſ / ſom en naadig Fader oc Tuctemeſter / baade her oc i det euige/ Amen.

En vfructſommelig Quindis Bøn.

HEllige Fader / naadige Gud / Jeg arme ælendige Quinde oplader mit bedrøffuede oc ſorgefulde Hierte faar dig/ i din kiere Søns naffn / oc klager ſørgelige faar dig/ at mit liff haffuer her til dags værit tilluct lige ſom Samuelis Moders liff/ oc maa derfor ombære oc miſte din naadige velſignelſe. Hielp kiere HERre Gud / du ſom allene kant velſigne vore Liff oc giffue Børn / oc lade dem komme til Verden met Liffuit / Giff ocſaa din velſignelſe off=

offuer mig bedrøffuede Quinde/ oc forsee mig met Liffs fruct / at ieg ocsaa kunde opføde dig oc din Kircke en tienere/ som her oc i det euige kand prise dig: Eller der som det er din villie oc behagelighed/ at ieg skal bliffue foruden Børn / da giff mig Taalmodighed / lad din euige Søn være mit Barn/ oc vnd mig at bære hannem vdi mit hierte / oc trolige hielpe til at tiene din Kircke/ du som velsignede den hellige Anna/ met sin lille Samuel/ oc tilskickede Eliæ oc Elisej verdinde/ aff din naade/ huer en vng Søn/ du est jo vor Fader / oc Børn ere alene Guds skøne gaffuer/ beuar mig vnder din velsignelse/ hierte allerkieriste Fader / ved Jesum Christum vor HERre/ Amen.

For=

Forældris Bøn/som ere bedrøffuede naar deris Børn fødis Liffløse.

AH trofaste Gud/ Barmhiertige Fader/ Jeg klager faar dig min sorg/ angist oc banghed/ at den bittre Død haffuer for vor Synd skyld/ gruelige myrd oc ihielslaget vor Fruct i Moders liff/ huor ved wi kunde kiende vor arffuesynd oc Missgierning/ Men wi tro alligeuel kiere Fader/ effterdi at wi trolige haffue befalet vor liffs Fruct vdi Jomfruens Barns/ det er Jesu Christi beskytning oc beuaring/ all den stund det rørde sig i Moders liff/ oc hiertelige sucket for din Søns hellige Daab/ du haffuer da naadeligen anammet hans Siel/ oc helliggiort hannem i Moders liff/ som

du

du giorde ved Jacob oc S. Hans. Hielp kiere Fader at wi formedelst din Aands hielp taalmodelige bære dette suare Kaarss/ oc stadelige haabe at wi saligen finde vor liffs Fruct igen sund oc karsk hoss dig. Styrcke ocsaa min kiere Høstruis liff oc Siel/ oc lad hende haffue sin glæde oc trøst vdi din kiere Søn / som vdi Døden kand hielpe oc redde/ dem som formedelst Bønen / bliffue hannem antuordet oc befalet / huilcken met dig oc den hellig Aand ske loff oc priss i euighed/ Amen.

En Husbondis Bøn / naar hans Hustru Døer i Barselseng.

O Leffuende Gud oc alle bedrøffuedis trøstere / ieg haffuer mist oc ombaaret mit al-

derbeste Klenodie/ oc liggendesæ vdi
fødzels nød/ Thi du haffuer bort-
reffuit mig it Riffben oc it stycke aff
mit hierte/ dog troer ieg at det er icke
sked vden din villie oc behagelighed/
Du gaffst mig hende / oc vnte mig
hende en tid lang/ oc haffuer nu ta-
get hende til dig igen aff dette ælende
vdi din Søns sande bekiendelse oc
paakaldelse / trøst mig sorgfulde oc
ælendige Enckemand / oc hielp mig
at bære min sorg / oc opføde mine
smaa Børn/ oc skick en salig stund/
at ieg oc mine Børn maa snarlige
komme tilsammen faar dit Ansict/
vdi den ny glæde oc euige kierlighed/
Du som kant plante all Erlig oc
Christelig kierlighed / oc aff sorg oc
pine giøre euig glæde oc lyst / dig ske
loff i euighed/ Amen.

En

En Husbondis Bøn/ paa sit Yderste.

ALmectige Skabere/ oc din kiere Søns Jesu Christi Fader/ ieg haffuer vdret oc fuldkommet mit Løb/ oc gaar nu/ effter din villie/ den vey som alt kiød skal gaa/ Jeg er Døbt/ Affløst/ oc met din Søns legeme oc Blod bespiset/ oc giort vis paa det euige Liff/ Jeg haffuer ocsaa hørt dit Ord/ och saa megit som mig aff din Aands hielp/ mueligt er/ troer ieg oc er vis paa/ at du fatter oc beuarer min Siel i din haand. Jeg befaler dig nu min Siel til troer haand/ du trofaste Gud/ som haffuer igienløst oc kaldet mig til det euige Liff/ styrcke oc opholt mig i min siste nød/ oc opløss eller spent mig fra/ Redde mig aff Dødsens baand/ oc

 lad

lad mig smuct rolige hensoffue i Fred / oc leg mig i min huileseng / i huilcken ieg hiertelige kand foruente din Søns glædelige obenbarelse / oc mit skiulte Legeme maa bliffue igen obenbaret i Christo / for den samme din Søns Jesu Christi skyld / som haffuer offueruundet min Død / oc er Liffsens Herre / Amen.

Saa elskte Gud Verden at hand gaff sin eniste Søn at alle som Tro paa hannem / icke skulle fortabis / men haffue det euige Liff.

JEg Troer paa Gud Fader altsommectigste Himmelens oc Jordens skabere.

Oc

Oc paa Jesum Christum hans eniste Søn vor Herre/ Som er vndfangen aff den hellig Aand / Født aff Jomfru Maria / Pint vnder Pontio Pilato/ Kaarsfest/ Død/ oc begraffuit / Nedfoer til Helffuede/ Tredie dag opstod fra de Døde/ opfoer til Himmels / sider hoss Gud Faders almectigstis høyre Haand/ Deden skal hand igen komme / at Dømme leffuendis oc Døde.

Jeg Troer paa den hellig Aand/ en hellig Christelig Kircke / som er hellige Menniskers samfund/ Syndernis forladelse/ Legemens opstandelse/ Oc det euige Liff/ Amen.

O Herre lad din Kircke / min Hustru oc fattige Børn / være dig Faderlige befalet / oc lad mig met fred fare aff dette ælende til euig Ro oc huile/ Amen.

En Bøn til vor HErre Christum vor eniste Meglere oc Patron.

O Jesu Christe Gud oc Mand/
Som est vor hielp oc Megler sand/
Jeg arme Syndere flyer til dig/
Thi du haffuer sagt/ kommer til mig/
Alle som ere i Angist oc nød/
Jeg vil eder redde aff Synd oc Død/
Oc vil eders Trøst oc Bistand være/
Hoss eders Gud oc Fader kiere/
Jeg vil formedelst mit Ord oc Aand/
Giffue eder euigt Liff forsant.
O Herre Jeg troer allene paa dig/
Glæde oc trøst forlen du mig.
Om du vilt sla aff mig din haand/
Da er det giort met mig paastand
Thi beder ieg dig for din pine/
Som affsletter Misgierning mine/
Vdi dit Rige tenck paa mig/
Thi du est Guds Søn visselig.
J Sathans snare ieg sider fast/
Forlad mig ey/ men hielp met hast/
Vig ey fra mig i denne nød/
Men trøst du mig O Herre sød.

For-

Formedelst din store Kierlighed/
Forlen mig glæde oc Rolighed.
Du est min Tilfluct/ Slot oc Feste/
Hoss Faderen tal du mit beste.
Du est en Prest euindelig/
Derfor O Herre giør bøn for mig.
J naar min Tro hun vil forsage/
Oc Synden vil mig nagge oc plage/
Slet ingen Trøst er i mit hierte/
Huilckit aff Banghed saare mon vercke/
Oc alle Creatur visselig/
Haffue slet aldelis forladet mig/
Da lad mig finde Trøsten din/
Effter dit ord O Herre min.
Naar Liff oc Siel ville skillis ad/
Dit Blod mig offuerstencke lad/
At Sathan ey faar mact mod mig/
Thi all min hielp den staar hoss dig.
It ydmygt hierte som er bange/
Oc angrer Synden store oc mange/
Ved Troen falder til Jesum Christ.
Det Offer behager Herren vist.
Forsee mig met en salig ende/
Min Siel oc Aand den vilt du hende/
Beuar din arme Christenhed/
Holt den ved reen Lærdom oc fred.

Amen.

Fa-

Fader vor kortelige i Rim befattet/ vnder de Noder/ som/ Beholt oss Herre ved dit ord.

HErre Gud du est vor Fader vist/
Wi raabe til dig ved Jesum Christ/
Alt paa hans Tilsagn Eed oc Død/
Bønhør/ oc hielp oss aff vor nød.

Beuar dit Ord/ styrck vor Tro fin
Lad oss fuldkomme Vilien din
Giff Fred/ venner oc daglig Brød
Du oss beskerme/ klæd oc fød.

Forlad oss vor Synd slem oc leed/
Lad oss i Fristels ey falde ned/
Fri oss fra ont baade her oc der
Thi dit er Riget/ krafft oc ære.

Wi sige Amen paa dit ord/
Formere vor Tro giør hende stor
Du est allene vor Fader kiere/
Lad oss dine Børn oc arffuing være
Amen.

End

En Bøn / ſom huer Huſbonde bør dagli-ge at bede.

HERRE Gud Himmelſke Fader / du eſt alene mit Liff / min Siel / mit Legeme / oc alt det gode ieg haffuer oc mig tilhører / det haffuer du giffuit mig / oc aff dig haffuer ieg det altſammen faait: Beſkicke nu oc ordinere / min kiere Gud i Himmelen / alle ting vdi mit Huſſ / i all min handel oc vandel / i mit Leffnet oc gierninger / giørende oc ladende / effter din Guddommeli-ge villie / dig til Loff oc ære / oc huer Mand til nytte oc gaffn / Fordi ieg ſetter all min tro / lid oc loffue til dig / du kant icke vndfalde mig / Thi ieg befaler nu min Siel oc Legeme / Hu-ſtru / Børn oc alle mine Tiunde / vn-

der din værn oc beskermelse / beuar
oss fra Synden / skam oc last / oc fra
all fare oc voge / som oss hende kand /
aff Sot oc Siugdom / Ildebrand
oc anden wforuarende skade / Send
oss din hellig Aand til hielp oc trøst /
at hand oss stedse ledsager / oc beua=
rer oss fra Dieffuelens falske list / oc
fører oss paa den rette vey / Paa det
wi icke nogit tale / giøre eller tencke /
som er imod din hellige vilie oc Bud=
ord / Men vnd oss din Naade / at
wi maa her efter leffue / oc saaledis
skicke vort leffnet vdi en sand Tro til
Jesum Christum / at wi dig ære / loff=
ue oc Prise / fra nu oc til Euig tid /
Amen.

Huorledis Ectefolck skulle daglige befale sig Gud.
Vit: Theo.

⁂

HERRE Gud Himmelske Fader / ieg tacker dig / at du haffuer giffuit mig din naade / oc ladet mig komme i det hellige Ecteskab / oc der met beuaret mig fra Synd / Oc ieg beder dig / giff mig din hellig Aand / der mig saa kand ledsage oc føre der vdi / at ieg kand forligis vel met min Ecte persone / icke giffue Aarsage til wsamdrectighed oc vrede / men føre it venligt Gudeligt leffnet / Paa det / at kommer der end Fristelse / wi dog stedse kunde befinde din Naadige hielp oc velsignelse / opføde vore Børn effter din villie / oc leffue tilsammen i all

Gudelighed / oc endelige formedelst din Søn Christum Jesum bliffue til euig tid Salige / Amen.

Korte

medelst
ium

Korte

Korte Regle/

Huorledis mand i sit gantske Leffnit skal skicke sig/ Tilhobe samlede Vngdommen til gode/ ved *Iohan : Agricolam* Spremberg.

Vdsette paa Danske/ oc formerede aff Rasmus Hanssen. R.

Psalm : 33.
Lad aff det onde oc giør gaat.

Regle/ huorledis mand i sit gantske leffnit skal skicke sig mod Gud oc Menniskẽn.

FOr alt/ skalt du paakalde Gud/
Som hand befoel vdi sine Bud.

Forældre oc dem som dig gaat lære/
Dem skalt du holde i act oc ære.

Du skalt ey soffue formegit lenge/
Thi Søffn fordærffuer vnge Drenge.

Naar du skalt tale/ betenck dig vel/
At du kant suare/ met sind oc skel:
Thi mange ord oc vbetenckt/
Haffue mangen sit gods oc ære krenckt.

Huad om dig siges/ skøt du ey om/
Der liugis dog paa saa mangen from.

Falske Tunger stinge verre
End Torne oc Titzel/ tro mig here/
Fast helder vilde ieg met Tidsler bade/
End met falske Tunger være beladen.

Din hielp oc Trøst beuiß de arme/
Saa vil Gud sig offuer di[g] forbarme.

Thi

Thi Kirckegang/ forſømmer icke/
Almyſſe gifft/ forarmer icke
Wretfærdigt gods/ det bliffuer icke
Oc Guds ord/ det bedrager icke.

Naar dig gaar vel hoffmod dig icke/
Thi wlycke er altid hoſſ Lycke.

Fald icke i Miſſhaab i modgangs tid/
Foruent hielp aff din HErre blid:
Thi Guds børn altid bære maa/
Det Kaars dem HERREN legger paa.

Den ſom til Himmerig er født/
Maa vente ſig huer dag it ſtød.

Huo ſom forgangne ting vil acte/
Oc det neruærendis er betracte/
Huad komme ſkal beſinde kand/
Den er viſt en forſtandig Mand.

Den er Daarlig oc ælendig viſt/
Som icke kiender Jeſum Chriſt.

Huo Guds Søn rettelig mon kiende/
Det euige Liff haffuer hand i hende.

Fromhed oc Troſkab haffuer beſtand/
Wtroſkab ſi[illegible]ule kand.

Skr

Sky Horerj oc Druckenskab/
Dobbel oc spil holt dig oc aff.

Arbeid oc træl men du est vng/
Saa kant du huile naar du bliffuer tung.

Fiske fang oc Fulesang/
Øl trang oc Nattegang/
Trumpeslag oc Horejagt/
Haffuer mangen smuck Karl ødelagt.

Den som huer dag vil giøre Gilde/
Leffue i Suss baade Aarle oc silde/
Fortære meer end hand affle kand/
Borge oc laane vdaff huer mand/
Mange Huss skal hand ey Bygge/
Men skal vel snarer gaa at tigge.

Set altid din tæring/
Lig effter din næring.

Huo Dyd haffuer kier/ er ære verd/
Den rigest hand er/ i Verden her.

En gieck slet intet tie kand/
Intet forstandigt taler hand/

Huo gierne Regenter være vil/
Tager sig stor sorg oc om[illegible]il.

Huo

Huo som til it skalckhed mon tie/
Oc rød vdi sit ansict bliffue/
Strax mand der paa dømme kand/
Oc sige: den gierning giorde hand.

Til gierning kommer ey altid det/
Mand sig i sinde haffuer forset.

Den er Adel/ Adels gierning giør/
Konst/ Visdom/ Dyd/ Styrcke der til hør.

Sla icke formegit vdi din tarm/
Oc holt dig for dit Bryst vel varm.

Tag icke din Hustru for tiit i faffn/
Saa bliffuer du til en gammel Mand.

Huo en gang mon it skalckhed giøre/
Skal lang tid derfor ilde høre.

Huo en gang stiel maa hede tiu/
Den stund hand leffuer/ kom det ihu.

Aldrig vaar nogen saa Mectig oc Riig/
At hand der met loed nøye sig.

Jo Riger/ jo kariger/
Jo ældre/ jo arriger.

Studere met flid/det kand bestaa/
Naar Gods oc Pendinge mon forgaa.

Naar du it Arbeid haffuer giort til ende/
Huil dig en stund/ tag mere for hende.

Giør du din gierning hastelig/
Vden beraad/ det angrer dig.
For seen at være giør oc skade/
See derfor til at du rammer maade.

J all din gierning du tager for hende/
Besind altid begyndelse oc ende.

Brug Tiden ret/ oc fly det onde/
Det gaffner dig saa mangelunde.

For ørckeløshed tag du dig vare/
Thi det er Sathans skud oc snare.

Fly kiff oc klammer/ affuind oc had/
Thi det er Sathans lystemad.

Huo dø vil snart oc hastelig/
J disse stycker hand øffue sig/
Tiit bade/ Koppe oc Aarelade/
Æde oc dricke foruden maade/
Megit vaage/ ey huile sig/
Oc altid sørge bitterlig/
Ver stedse hoss wreen stanck oc luct/
Bruge skørleffnet oc anden wtuct/

Gode

Gode selskab skal hand oc fly/
Bruge mange Piller oc Lægedom ny/
Disse ere Ti gode stycke/
Som it sunt liff kunde fortrycke.

Langt Bedre er gaat rycte oc naffn/
End Gods oc Pendinge/ tro min sagn.

Om nogen wuitterlig giør dig skade/
Forlad hannem det/ vil ieg dig raade.

Den er en Lært forstandig Mand/
Alting til beste vende kand.

Huo Jesum kiender ret oc vel/
Hand haffuer leffuet sit liff met skel.

All Visdom er forgengelig/
Huo Guds Søn troer leffuer euiglig.

M. M. D.

Huo Gud frycter er Rijg oc Viiss/
J Dødsens krig faar hand stor priiss.

Huo her aff Døer i stadig Tro/
Hand bliffuer hoss Gud i euig Ro.

Naar Modgang trenger haardest dig/
Saa hielper HERren visselig.

Gerighed aldrig forligis kand/
Met Gud oc ære/ tro det forsant/
Thi Christus oc Belial den grumme/
De kunde aldrig offuer ens komme.

Thu ting staar ey til at forlige/
Gerighed oc Christi Rige.

Hemmelig had oc Børne raad/
Forstyrret Rom oc Troia stad/
Egen fordeel oc der hoss sad.

Ver Øffrighed lydig altid/
Fryct dem met Tro oc gantske flid.

✠ Vilt du en Pige troloffue dig/
Act først huor Moderen skicker sig/
Er hun from/ haffuer gode seder/
Da maat du om hendis Daatter bede.

Huo offuer alle Broer vil rende/
Oc tager en Hustru hand ey før kiende/
Hand bliffuer en gieck til siste ende.

Haabet opholder mangen Mand/
Til hand faar hielp vdaff Guds haand.

Døden er lagt oss alle paa/
Huermand den skaal vd dricke maa.

It

It gaat Rycte ſom atſpørgis ret/
Met Dyd oc Arbeid/ langt ſpørgis det.

Aff ſkade bliffuer mand Viiſſ icke Rig/
Saa lærer det gamle ordſpraag dig/
Vel er da viſſelig den Mand/
Aff andres ſkade viiſſ bliffue kand.

I naar din Nabos veg mon brende/
Da er dig ſkade nær i hende.

Den ſom lidet vil forſmaa/
Hand kand aldrig meget faa.

Tale met Beſkeed/ ſee dig vel for/
Du kant icke igentage dine ord.

Den ſom haffuer forgrebet ſig/
Den ſkalt du ſtraffe hemmelig.

Du ſkalt ey ſpotte en fattig Mand/
Huo veed huor Gud dig ſtraffe kand.

I naar du ſeer en ſkrøbelig/
Da ſkalt du tencke ſaa ved dig/
Du enten vaarſt eller bliffue kand/
Lige ſaadan ſom nu er hand.

Fly Synd oc laſt/ Brug icke hende/
Thi hun tager viſt en onder ende.

Ved Arbeid giffuer oss vor Gud kier/
Huad wi behøffue i Verden her.

J den konst du mest øffue dig/
Du best haffuer lært oc flittelig.

At begynde det ieg ey raade vil/
Du icke haffuer lyst oc vilie til.

Naar du haffuer vilie til en ting/
Oc lyst/ da er arbeidet ringe.

Naar Kaars oc modgang er dig nær/
Jt gaat Taal da best Lægedom er.

Din egen ære act du ey ringe/
Lad helder alt dit gods vdspringe.

Ved Dyd oc Konst bliffuer mangen Herre/
Oc kommer til stor loff oc ære.

Huo nogit veed/ hand stille tie/
Huo som vel boer/ hand stille bliffue/
Huo noget haffuer/ foruare det/
Wlycke kommer før mand ve[illegible].

Du skalt ey tro alt det du hører/
Alt det du kant/ skalt du ey giøre/
Alt det du vedst/ skalt ey vdrobe/
Brug icke alt det du mon haffue/

Be=

Begær ey alt det du mon see/
Ellers bliffuer du til spot oc spee.

Den som vil kiøbe alt det hand seer/
Hand skal vdloffue mer end hand veed.

Tro ingen Vlff paa Marck oc Hed/
Oc ingen Kremmere paa sin eed/
Ingen Munck paa sin hellighed/
De bedrage dig ieg siger det.

Den som til Bolerj giffuer sig/
Hand bliffuer en Gante visselig.

Det Rige kand ey staa ved mact/
Huor Konst oc Visdom er foract/
Konst oc Dyd skalt du haffue kier/
For alt det Gods i Verden er/

Met Nabo oc Gienbo leff venlig/
Fortørn dem ey det raader ieg dig.
En god Nabo er meget bedre/
End Broder i anden by mon være.

T. alting til Liuset kand føre/
Tiden ing til inted kand giøre.

Formedelst A.·beid oc flid huer mand/
Det suareste i Verden vdrette kand.

Den

Den sorge mand effter glæde faar/
Kand giøre hiertesorg vel stor.

Met det første kand mand wlycke/
Jmodstaa/ oc tilbage trycke.

Saa som it deyligt Solskin klart/
Kommer effter Regn alt met en fart/
Saa kommer effter Modgangs tid/
En lystig stund saa mild oc blid.

Din vens straff holt ey spottelig/
Tag den til tacke/ oc rette dig.

Holt gamle venner i act oc ære/
Forsmaa dem ey vil ieg dig lære.
Thi gamle venner oc gamle veye/
Aldrig nogen at falske pleye.
Fast helder suige de suorne/
End dig bedrage de borne.

Fryct dig ey for den timelig Død/
Forlig dig met Gud/ du foruinder all nød.

Met all flid skalt du som en Mand/
Vel stride for dit Fæderne Land.

Naar det en fattig ilde mon gaa/
Ey større trøst kand hand da faa/

End

End at hans venner met ham lide/
Oc trøste hannem i sorg oc quide.

Ingen vslere er i Verden all/
End den der mange tiene skal.

For det du en anden straffe vilt/
Giør du ey selff / see der vel til.

Din Eed der dig kand skade volde/
Den skalt du ingelunde holde.

Huo Piger altid tiene vil/
En haard tieniste tager hand sig til.

Bolerj offueruinder mact oc sind/
Giør Galen/Døff/Lam/Stum oc Blind/
Lad oc Fattig/ vil megit fortære/
Oc kommer paa siste til stor vanære.

En Horkarl maa saadan fare staa/
1 At hand i Armod skal forgaa/
2 Eller hand faar en slem wdød/
Eller oc kommer i fengsel oc nød/
4 Eller hand faar it Dødeligt saar/
Oc siden met skam oc last affgaar.

Lenge soffue/ ey tilig opstaa/
Om dagen leddig spacere gaa/

Oc

Oc løbe paa Gaden om natte tide/
Skal nøde dig til aff Byen at vige.

Ingen der aff skal rose sig/
At Lycken blomstris saa deylig/
En hastig storm kand komme snart/
Blæse Blomsterne aff/ alt met en fart.

Effter Adams fald bleff oss lagt paa/
Døden/ den ingen kand vndgaa.

Mangen meen sig være karsk oc sund/
Hand bær dog Døden met sig huer stund.

Holt Armod i stor act oc ære/
Stor Vissdom oc Konst hun dig mon lære.

Naar dig lider vel er huer din frende/
En fattig stackarl ingen mon kiende.

Den tid Lycken gick mig til haand/
Da vaar min Broder oc ven huer mand/
Men strax Lycken sig fra mig vende/
Da vaar slet ingen der mig kiende.

Den fattige at hielpe rundelig/
Aff din formue/ biuder Gud dig.

Lad ingen dag forløbe sig/
Du giør jo noget nytteligt.

Men-

Menniskens leffnet ey lenge bestaar/
Men som it Blomster snart forgaar.

Lige som en selff til finde er/
Saa tencker hand ocsaa om huer.

Slet ingen tuil kand der være paa/
At den jo ilde leffue maa/
Som haffuer vantro til huermand/
Tro det foruist/ thi det er sant.

Efftherdi wi alle haffue fortient vel/
Guds vrede/ da straffis wi met skel.

Huo som vil lære det hand ey kand/
Hand er foruist en viiser Mand.

Suer icke om din Herre Gud/
Thi det forbiudis i hans Bud.

Huo som vil tale alt ham behager/
Hand skal tiit høre det ham misshager/
It gaat ord finder altid god sted/
Tal met besked/ ieg raader det.

Vilt du dig skal gaa lyckelig/
J handel brug ey falsk oc suig/
Brug icke Aager oc vinding slem/
Det gaffner dig ey/ du saa fortien.

Den

Den som begærer oc tager til sig/
En andens gods/ met falsk oc suig/
Hand bliffuer icke vildre der aff/
Paa sit eget gods faar hand stor straff.

Naar Vold skal gaa for Ræt oc skel/
Da vaar ieg helder Herre end Træl.

En Trofast ven/ it forsøgt Suerd/
De ere i nød stor pending verd.

Den som vil leffue met fred oc Ro/
Skal frycte Gud i en fast Tro.
Ver derfor from oc frycte Gud/
Aff all din nød frier hand dig vd/
Thi oc lid/
Haab oc bie/
Fly de onde/ holt dig til fromme/
Saa kant du ære oc gunst bekomme.

Ver ey Mundkaad ieg raader dig/
Sed audj, vide, tace,
Huo det ey giør/ tro visselig/
Raro viuit in pace.
At tie still det er dit gaffn/
Donec interrogeris,

Alt

Alt det du vedst giør ey aff sagn/
Si tu hic pacem quæris.
Tungen kand Been i stycker slaa/
Et ipsa caret osse,
It lidet ord oc lige saa/
Hoc verbum recognosce.

Frycte Gud giør det ræt er/
Saa gaar dig vel baade her oc der.

Kierlighed findis neppelig/
End oc blant Brødre/ ieg siger dig.

Huer mand behager sin mening vel/
Thi er der mange giecke til.

Paa Alderdom du tenck altid/
Du skalt dog fly Gerighed met flid.

I Kircken Gudfryctig/
Paa Gaden tuctig/
Til Bords lystig/
I Sengen venlig/
Til Hoffue prectig/
I Sager forstandig/
Hoss Herrer forsynlig/
Huo disse stycker vel holde kand/
Hand bliffuer anseet aff Gud oc mand.

Naar

Naar Landzknecte selff skulle stege oc siude/
Prester til Tinge raade oc biude/
Oc Quinder drage Mands hoser paa/
Der vil det vist ond ende faa.

Huer dag drucken oc mæt/
Giør dig en tom verckstед.

Holt du for gode met huer mand/
Du vedst ey huad en anden kand.

Mangen giør aff en anden spot/
Der selff haffuer giort fuld lidet got/
Vaare det i hans Pande screffuit/
Huad hand sin liffs tid haffuer bedreffuit/
Da skulde hand sig fuld vel betencke/
Før hand en andens ære skulde krencke.

Lærdom oc Konst foruden forstand/
Er icke verd en ske fuld Vand.

Holt dig altid til din Jeffnlige/
Saa spottis du ey/ vil ieg dig sige.

Drick oc æd/
Gud ey forgæd/
Foruar din ære/
Du faar ey mere/

Aff

Aff all din haffue/
End en Ble til graffue.

Aff alt det wi her slæbe oc trælle/
Faa wi ey meer end fire fiele/
It stycke Lærit tre alne langt/
Der til kommer all vor praal oc prang.

Met store Herrer Kirsebær æde/
Er ont/ thi de de beste vdlede.

Sørg for dig selff/ oc ey for mig/
Giør ieg ilde/ saa foruar du dig.
Mangen bær for mig stor sorge/
Haffuer ey en Huid hand kand mig borge.

Timelig tuang/ arbeid oc lære/
Kommer Børn til stor heder oc ære.

Fryct Gud/ ver from/ oc elsk din Næste/
Saa haffuer du her oc der det beste.

Huer Giecк hand holder megit aff sit/
Ver viß for dig/ lad mig haffue mit.

Kierlighed oc Tro strider Sathan imod/
Stat derfor fast som en Christen god.

Der

Der som wi giorde det wi skulde/
Saa giorde Gud ocsaa det wi vilde.

Ver stedse beryst som en Krigsmand/
At trøste oc hielpe dit Fæderne land/
Om du det ey kant giøre met daad/
For skrøbelighed/ saa hielp met raad.

En god ven skalt du kiende best/
Naar sorgen gaar til haande mest/
Den som hielper naar Verden gaar imod/
Hand er en ven trofast oc god.

Sla ey til Broder eller slect din lid/
Forlad dig paa din HERRE blid.
Fordi Venner i modgangs stund/
Gaar trysinds tiue paa it pund/
Naar nød for aluer trenger paa/
Tu hundret paa it lodt vel gaa.

Jo lenger venner atskild ere/
Jo kierer mon deris samquem være.

Den som altid vil heffne sin harm/
Hand døer foruist baade vsel oc arm.

Den som vil høre/ tie oc lide/
Kand meget om foroffuer ride.

Det

Det er en Viiss beskeden mand/
Som kaaben effter Værit skære kand/
Stundem see oc høre/ lade offuergaa/
Lade som hand det ey hørde eller saa.

Pendinge/ praal/ oc store Rigdomme/
Mangen Mand sit liff omkomme.

Tro/ Kierlighed/ Sandhed oc Ræt/
De ere nu alt døde slæt.

Retfærdighed er slagen aldød/
Troen lider baade sorg oc nød/
Sandhed oc Loffue er icke til/
Men falsk oc suig haffuer vundet spil.

Din Tro oc Loffue holt du stadig/
End oc din fiende foruden suig.

L. V. V.

It tro[illegible] hierte foruden suig/
Som l[illegible]er Guds ord opliuse sig/
Met ær[illegible]s Krone prisis det/
[illegible]aff [illegible]en hellig Trefoldighed/
Gu[illegible] [illegible]er Søn oc hellig Aand/
Som [illegible]ss beu[illegible] [illegible]in milde haand/
Oc paa vor siste tid oc Ende/
Sin hellig Aand [illegible] [illegible]aade sender.

M[illegible] Mand

Mand finder snarer en sorter Suan/
End Tro oc Loffue hoss mangen mand.

Mand acter meer pending oc Rigdom/
End erlige Konster oc Lærdom.

Skøt ey huad siges almindelig/
Men leff du vel oc Christelig.

Bedrage skalt du ingen Mand/
En bedrager bør at stenis aff Land.

Vocte dig vel for gierning oc daad/
Til Segn oc Løgn findis vel raad.

Lad du dig ey formegit tycke/
Vdaff din Konst berøm dig icke/
Thi egen roff den lucter ilde/
Merck det/ som gierne roses vilde.

Lad ingen dag forløbe sig/
Du jo noget forbedrer dig/
Vdi dit leffnet oc forstand/
Saa bliffuer du vist en viser Man .

Holt Klæderne rene oc kiem dit haar/
To dine hender/ holt Ansictet klart/
Dine Negle skalt du oc affskære/
Ver tuctig/ saa vil huer mand dig ære.

En

En Glisner er dig skadelig/
Driff hannem derfor langt fra dig/
Thi hand giffuer dig vel søde ord/
Oc kommer dig dog i skade stor.

Meget bede met din mund/
Som icke gaar aff Hiertens grund/
Er Gud icke tacknemmeligt/
Bed aff hiertet/ saa bønhør hand dig.

Beslutning.

Disse Regle/ J vnge Drenge/
Lader eder stedse i sindet henge/
Giører der effter den stund i leffue/
Saa vil Gud eder i Verden giffue/
Lycke/ Velsignelse/ Visdom oc Konst/
At i faa Folckis venskab oc gunst/
Oc om i Gud lære ret at kiende/
Bliffue fast i Troen til sidste ende/
Da giffuer hand eder euig glæde/
Som hand [illegible] alle Christne berede/
At bliffue hoss hannem til euig tid/
Der til hielp oss O Jesu blid/

Amen.

Siu

Siu Trefolde Lærdomme oc Regle/ paa det korteste befattet / lætte at mercke / oc gantske nyttelige at holde.

⁂

Fryct Gud/ Forældre/ Øffrighed for alle/
Deris Ord/ Tuct/ Straff lad dig befalde
Du skalt Prester/ Quindfolck/ Gamle ære/
Din Loff/ Konst/ Gods met Gud formere/
Der hoss Ædru/ Kysk / Sanddru bliff/
Met maade Lystig/ Venlig/ Tienstactig leff
Oc for alt Tro/ Tale/ Døm ey hastelig/
Saa kant du ved Dig / hoss Gud / oc
Menniskеn være rolig.

Est Iesus Refugium Tutissimum.

Aar-

Aarsag huor faare det gaar nu saa ilde til i Verden.

Iohannes Placotomus.

EFter Guds Rige ingen tracter:
Hans Ord mand offuer alt foracter.
Men om nogle end Guds ord faa:
Met roeſſ oc priſſ ville de beſtaa.
Oc pryde ſig met vduortis ſkin/
Men Gud ſeer dog i hiertet ind.

Huer mand giør huad dem gaat tycker:
Guds hellige Ord de intet frycter.
De mene de haffue alting fri:
J huad kald oc Stat de ere vdi.
Sin Neſtis nytte ingen acter:
Men huer ſin egen fordel betracter.

Ri[illegible]dom aleniſte atſpør huer mand:
Oc hu[illegible] de i vellyſt leffue kand.
En fro[illegible] Mand gielder nu ey mere:
[illegible]uo ſom haffuer Rigdom/ haffuer oc ære.
Huo Venn[illegible] oc pending nock haffue kand:
Den [illegible]affuer [illegible]/ oc er en veldig Mand.

En Retfær[illegible] ſaa trycker mand ned:
Der gielder ey Ko[illegible] eller ærlighed.

M[illegible] Sand=

Sandhed mand nu ey lide maa:
Retfærdighed skal oc tilbage staa.
Ey vil mand lenger lide den Mand/
Som gode Raad giffue kand.

Thi er den Viiss / vellerd oc kiender/
Som Kaaben effter Værit vender.
At være huer mand til villie er konst:
Men Sandhed at sige/ giør vgunst.
Der faare det icke vel tilgaar/
Men gantske ilde i Verden staar.

Summa.

Vilde wi Guds Bud holde oc lære/
Da giorde vel Gud effter vor begære.
Effterdi wi det icke giøre/
Saa vil oc Gud oss ingelunde høre.

Prentet i Kiø-
benhaffn/ aff Laurentz
Benedicht.
1571.

*Cum gratia & Priuilegio serenißimæ
Regiæ Maiestatis.*